

Zpráva o činnosti Archivu Národního technického muzea v Praze za rok 2010

Sídlo archivu a kontakty: Kostelní 42, 170 78 Praha 7

tel. +420 220 399 196, fax. +420 220 399 200,

archiv@ntm.cz, www.ntm.cz/cs/archiv/

Zřizovatel: Ministerstvo kultury ČR, zřizovací listina č. j. 17476/2000 z 27. 12. 2000 ve znění rozhodnutí ministra kultury č. 24/2009 ze dne 22. 12. 2009.

Zařazení v organizační struktuře instituce: Národní technické muzeum – odbor vědy a výzkumu – oddělení Archiv Národního technického muzea

Akreditovaný specializovaný archiv podle zákona č. 499/2004 Sb., § 80, odst. 4 (akreditace potvrzena ředitelem OASS MV ČR dne 2. 12. 2008, č. j. MV-70447-4/AS-2008).

Výroční zpráva Archivu Národního technického muzea za rok 2010 byla vyhotovena na základě odst. 1 a 2 § 62 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Zpráva byla rovněž vyhotovena v souladu s metodickým návodem odboru archivní správy Ministerstva vnitra (č.j. AS-366/1-2005) ze dne 24. února 2005 - metodika zpracování výročních zpráv specializovaných, bezpečnostních a soukromých archivů.

I. Personální obsazení archivu NTM v roce 2010

vedoucí oddělení:

PhDr. Jan Hozák (do 30/31. 7. 2010)

PhDr. Zdeněk Vácha (od 1. 8. 2010 do 31. 12. 2010 pověřen vedením)

pracovníci:

Ing. Petr Cenker (do 30/31. 11. 2010)

Romana Kmochová (od 1. 11. 2010)

Mgr. Kateřina Lounová (do 30/31. 4. 2010, odchod na mateřskou dovolenou)

PhDr. Milada Sekyrková, CSc. (do 30/31. 8. 2010)

Bc. Dana Šafářová, DiS. (1.5.-30/31. 6., od 1. 9./10. 2010)

Mgr. Lenka Týmalová (do 30/31. 4. 2010)

II. Celkové množství uložených archiválií

V Archivu NTM je k 31. 12. 2010 evidováno celkem 593 fondů a sbírek v celkové metráži 1373,95 bm; nezpracovaná část (291 archivních soubor) tvoří 947,05 bm (68,92%), zpracovaná (302 archivní soubory) 426,90 bm (31,07%), z toho inventarizovaná (59 archivních souborů) 180,22 bm (13,11%). Všechny archivní soubory jsou evidovány v evidenčním statusu 1 jako „archivní soubory v přímé péči instituce, uložené v instituci“.

Evidence v programu PEVA byla vykonávána průběžně, nově bylo zapsáno 11 fondů/sbírek, 54 listů NAD bylo průběžně aktualizováno.

Základní evidence archivních pomůcek obsahuje 310 archivních pomůcek.

15. 6. 2010 proběhla v Archivu NTM státní kontrola ze strany NA ČR se zaměřením na kontrolu vedení evidence archiválií. Výsledný protokol byl beze zbytku akceptován, vyhodnocen, a byla provedena náprava zjištěných nedostatků.

III. Výběr, zpracování a využívání archiválií

III. 1. a) Výběr archiválií ve spolupráci se SOA Praha (výběr prováděn při či po skartačním řízení SOA Praha)¹

826 *Technometra Radotín a. s.* (0,70 bm převážně plánové dokumentace)

828 *Siemens kolejová vozidla Zličín a. s.* (6,0 bm plánové dokumentace)

829 *Walter Jinonice a. s.* (3,0 bm převážně plánové dokumentace)

III. 1. b) Výběr archiválií mimo skartační řízení

680 *Špetl František* (0,1 bm, řády a vyznamenání) – nákupní komise

791 *Sbírka vzpomínek a rukopisů k dějinám techniky a průmyslu* (0,06 bm, rukopisy Jiří Slavík: Josef Binko – přítel umění a fotograf; Krucemburk a život koželužské rodiny Binkových-Skřivanových) – nákupní komise

820 *Michalica Karel* (0,32 bm, pozůstalost odborníka v oblasti elektrotechniky) - darem

827 *Kříž Antonín* (0,9 bm, pozůstalost radioamatéra) - darem

III. 2. Zpracování archiválií

Zpracovávány/inventarizovány byly tyto fondy a sbírky:

728 *Smíšek Josef*. Ve spolupráci se Zdeňkem Hrdinou bylo pokračováno v soupisu pozůstalosti.

754 *NTM* (Vácha, průběžně)

761 *Smékal František* (Vácha, před dokončením)

788 *Desenský Viktor* (Vácha)

---

¹ Archivu NTM v souladu s § 7 – 10 zákona č. 499/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů, nepřísluší provádět výběr archiválií u původců ve skartačním řízení s výjimkou Národního technického muzea.

- 789 *Sbírka ikonografických pramenů k dějinám techniky a průmyslu* (Hozák, Šafářová, průběžně)
- 791 *Sbírka vzpomínek a rukopisů k dějinám techniky a průmyslu* (Sekyrková, Kmochová, dokončeno). Probíhá revize finálního textu, byla započata práce na excerpování dříve nepřístupných svazků (dočasně nepřístupny po povodni 2002), započaty práce na rejstříku institucí.
- 796 *Sbírka archiválií různé provenience I. část* (Vácha, před dokončením)
- 800 *Sbírka fotografií* (Lounová, Šafářová, průběžně)
- 801 *Sbírka vysokoškolských přednášek II. část* (Vácha)
- 808 *Sbírka plakátů a užití grafiky* (Hozák, průběžně)
- 809 *Sbírka oborové dokumentace – foto/kino* (Vácha, odd. foto-kino NTM, průběžně)
- 810 *Sbírka plaket, medailí a mincí* (Hozák, průběžně)
- 811 *Stejskal Jan* (Kmochová)
- 816 *Vodseďálek Ivo* (Hozák, průběžně)
- 821 *Sbírka patentů, řádů a nařízení, artikulí, instrukcí, oběžníků, zpráva a naučení* (Týmalová)
- 822 *Maizner Ludvík* (Vácha, před dokončením)
- 823 *Jawa* (Vácha, Kmochová, Šafářová, průběžně)
- 825 *Poldi Kladno* (Petrik, Vácha, Šafářová, průběžně)
- 828 *Siemens Zličín* (Hozák, Vácha, Cenker, Sekyrková, Lounová, Kmochová, Šafářová; Bek, Kučera, z větší části hotovo)

V rámci reinventarizace fondů a sbírek poškozených povodní v roce 2002 byly rekonstruovány fondy 121 Grimm František (Vácha), 157 Trojan B. (Hozák) a 519 Pantoflíček Jaroslav (Vácha).

Prováděna byla revize pozitivů, fotografických alb a negativů malých formátů fotografické sbírky a jejich přebalení do nekyselých obalů.

K inventarizovaným fondům/sbírkám byly vytvořeny tyto archivní pomůcky: 789 Desenský Viktor; 801 *Sbírka školních přednášek a skript II. část*; 811 *Stejskal Jan, prof. RNDr., DrSc.*; 821 *Sbírka patentů, řádů a nařízení, artikulí, instrukcí, oběžníků, zpráv a naučení*.

Pokračovalo se v konverzi papírových archivních pomůcek do programu Janus a formátu PDF (Vácha, Týmalová, Lounová, Šafářová a Cenker). Konverze byla provedena u dalších 123 archivních pomůcek, tj. celkově provedena konverze již u zhruba 90% archivních pomůcek (279 kusů). Kontinuálně je převáděna do Janusu kartotéka ke Sbírci fotografií (NAD 800) a Sbírci ikonografických pramenů k dějinám techniky a průmyslu (NAD 789).

III. 3. Využívání archiválií, badatelské služby:

Badatelna archivu byla v provozu do konce června 2010, kdy byla z důvodu přípravy další etapy rekonstrukce budovy NTM uzavřena. Do konce dubna pracovala na místě služby Mgr. Lenka

Týmálová, poté na dva měsíce Bc. Dana Šafářová, DiS. Od té doby byly řešeny badatelské dotazy především telefonicky, e-mailem či poštovně, pouze ve výjimečných případech fyzickou návštěvou badatele.

Do konce roku bylo i přes půlroční uzavření badatelny zaznamenáno celkem 179 návštěv (z toho 61 návštěv pracovníků NTM) 76 badatelů (z toho 4 cizinci a 17 pracovníků NTM). Ke studiu bylo předloženo zhruba 490 evidenčních jednotek ze 42 fondů a sbírek. Na přípravě materiálu badatelům a badatelkám se podílely všechny pracovnice a všichni pracovníci archivu. Celkem zodpovězeno veřejnosti zhruba 150 dotazů týkajících se archivních fondů a sbírek.

IV. Stav archiválií

Z celkového počtu 953 archivních souborů, které Archiv NTM vede v základní evidenci NAD, je 314 archivních souborů nepoškozeno, 268 archivních souborů poškozeno (křehkost a lámavost, trhliny a přelomení, plísně, voda, prach), u 11 archivních souborů tento údaj nebyl zatím zjištěn.

Pokračovala záchrana archiválií poškozených povodní 2002. Na speciálním vysoušecím pracovišti NTM byly vysušeny archiválie v rozsahu 37 kartonů a 13 krabic archiválií velkých formátů; desinfekce pokračovala minimálním tempem z důvodu nedostatku finančních prostředků (vydesinfikováno cca 45 kartonů). V depozitářích pokračovaly evidenční a lokační práce.

Za rok 2010 bylo digitalizováno celkem 925 jednotlivin ze 17 archivních fondů/sbírek (Hozák, Lounová, Cenker, Šafářová). Z toho cca 600 bylo skenováno v rámci přípravy expozic NTM, zbylých 325 v rámci soustavné digitalizace archiválií či v rámci badatelských objednávek. Všechny digitální kopie mají statut kopií studijních.

Výstavba nové depozitární haly v Čelákovících (NH 3), primárně určené pro uložení archiválií, byla započata v červnu/červenci 2010 a pokračuje takovým tempem, že by měla být v polovině roku 2012 hotova. V souvislosti s dokončením haly a stěhováním části fondů a sbírek je připravován soupis fondů a sbírek určených k uložení do NH3.

V. Konzervace a restaurování archiválií

Z důvodu omezené kapacity restaurátorského pracoviště v NTM byly prováděny konzervátorské a restaurátorské zásahy pouze u jednotlivin.

VI. Odborné aktivity ANTM

VI. 1. Prezentační činnost

Podíl Archivu NTM na výstavách NTM

- Práce na scénářích k expozicím NTM. Pracovníci archivu Hozák a Cenker pokračovali v přípravě stavby expozic NTM, pro něž napsali v roce 2009 scénáře (expozice 100 let Národního technického muzea a expozice historie letectví).
- Spolupráce při tvorbě nových expozic v NTM. Ze sbírek a fondů archivu vybrány a skenovány materiály pro expozice dopravy, polygrafie, astronomie, strojírenství, železniční muzeum.

Zápůjčky archiválií ANTM na výstavy

- na výstavu Moravské galerie v Brně *Kamil Lhoták čili Útěcha z techniky* zapůjčeny 2 obrazy Kamila Lhotáka *Vznášející se balon* a *Vysoká kola* (2. 12. 2010 – 3. 4. 2011).
- pro vystavení v expozici Krkonošského muzea v Jilemnici pokračovala zápůjčka obrazu Jana Nepomuka hraběte Harracha od Františka Ženíška (do 26. 5. 2010).
- archiválie dále zapůjčeny na krátkodobé výstavy při konferencích: *Cukrovarnictví, cukrovary a cukrovarníci* (22.-23. 6. 2010), *XXI. International Cycle History Conference* Mezinárodní asociace pro dějiny cyklistiky (5.-6. 8. 2010), *Seminář z dějin hornictví a z dějin hutní výroby* (9. – 10. 11. 2010), *Věda a technika v českých zemích v šedesátých letech 20. století* (7.-8. 12. 2010).

Prezentace archiválií v publikacích a médiích

a) Obrazové reprodukce v publikacích:

BEČKOVÁ Kateřina: *Nádraží a železniční tratě: zaniklé, proměněné a ohrožené stavby. Paseka – Schola ludus – Pragensia, Praha 2009, 155 str.*

VACEK Zdeněk: *Škodovkou na Sněžku i kolem světa: příběh B. J. Procházky-Dubé, polykače kilometrů a propagátora automobilové techniky. Grada, Praha 2010, 159 str.*

FOJTÍK Pavel a kolektiv: *Fakta a legendy o pražské městské dopravě. Dopravní podnik hlavního města Prahy, 2010, 410 str.*

JANOVSKÝ Igor – KLEINOVÁ Jana – STRÍTESKÝ Hynek (eds.): *Věda a technika v Československu v letech 1945-1960. Práce z dějin techniky a přírodních věd, sv. 24, Praha 2010, 460 str.*

KOLEKTIV autorů: *Pěšák s noblesou. Pocta P. T. PhDr. Janu Hozákovi. Praha 2010, 142 str.*

b) Prezentace na internetu:

Archiv NTM se prezentoval na vlastních stránkách (<http://www.ntm.cz/cs/archiv>), které byly zpuštěny v květnu 2010.

VI. 2. Účast na výzkumných, publikačních a přednáškových akcích

Přednášky:

HOZÁK Jan: „*Národní (?) technické muzeum?*“ Předneseno na konferenci Muzea a muzejnictví v 19. a 20. století, Ústí nad Labem 22. – 23. dubna 2010.

HOZÁK Jan: *Cukrovar v Mnichově Hradišti*. Předneseno na konferenci Cukrovarnictví, cukrovary a cukrovarníci v ČR, konané v NTM ve dnech 22.-23. 6. 2010.

KMOCHOVÁ Romana: *I přišli k nám tito soldáti. Vojské excesy ve Slaném za třicetileté války*. Předneseno na konferenci Vojské excesy ve Slaném za třicetileté války. Konference Turek, Švéd a Prajz. Vojský živel versus město a venkov českého raného novověku, konané v Regionálním muzeu v Teplicích ve dnech 8.-9. 11. 2010.

VÁCHA Zdeněk: *Archiv Národního technického muzea v 60. letech 20. století*. Předneseno na konferenci Věda technika v českých zemích v 60. letech 20. století, konané v NTM ve dnech 7.-8. 12. 2010.

VÁCHA Zdeněk: *Sbírka cenných papírů a platidel jako obrazový pramen pro dějiny českého cukrovarnictví*. Předneseno na konferenci Cukrovarnictví, cukrovary a cukrovarníci v ČR, konané v NTM ve dnech 22.-23. 6. 2010.

Granty:

VÁCHA Zdeněk: *Vědci uprostřed „velké politiky“. Pařížská mírová jednání 1919 ve svědectví jejich účastníků, českých a polských expertů. Edice cestovního deníku Adolfa Černého a komplementární korespondence*. Grant GAČR 410/10/1598, spoluřešitel.

VÁCHA Zdeněk: *Reflexe a sebereflexe ženy v české národní elitě 2. pol. 19. století*. Grant GAČR č. 409/05/2078, spoluřešitel.

VI. 3. Bibliografie pracovníků

HOZÁK, Jan: Veřejnost a technické a průmyslové památky (zkušenost z Národního technického muzea). In: Průmyslové dědictví 2, Ve vzduchoprázdnu mezi profesionály a amatéry, ed. Benjamin Fragner – Vladislava Valchářová, vydalo: Výzkumné centrum průmyslového dědictví Fakulty architektury ČVUT v Praze 2010, str. 16 – 21.

HOZÁK Jan: Cukrovarnictví a Národní technické muzeum v Praze. In: Listy cukrovarnické a řepařské, 126, září-říjen 2010, č. 9-10, str. 278-279.

VÁCHA, Zdeněk – Váchová, Petra: Od nápravy povodňových škod k nové archivní badatelně (2002-2009). Archiválie Národního technického muzea se opět zpřístupňují. In: Archivní časopis, 60, 2010, č. 1, str. 48-58.

VÁCHA, Zdeněk: PhDr. Jan Hozák šedesátiletý. In: Archivní časopis, 60, 2010, č. 4, str. 402-404.

VÁCHA, Zdeněk – Stříteský, Hynek – Váchová, Petra: Prameny obrazové povahy k dějinám cukrovarnictví ve sbírkách Národního technického muzea. In: Listy cukrovarnické a řepařské, 126, září-říjen 2010, č. 9-10, s. 310-316.

VÁCHA, Zdeněk: Velký slovník československých techniků: tvorba neoficiálního encyklopedického díla a jeho limity v padesátých letech 20. století. In: Věda a technika v Československu v letech 1945-1960, Práce z dějin techniky a přírodních věd, sv. 24, Praha 2010. str. 21-31.

VI. 4. Práce v interních orgánech NTM

SEKYRKOVÁ Milada: předsedkyně redakční rady NTM.

VI. 5. Pedagogická činnost pracovníků

SEKYRKOVÁ Milada: v letním semestru 2009/2010 konala přednášky a vedla semináře v rámci kurzu Postavení elit v českých zemích v období od konce 18. století do roku 1914 na FHS FF UK.

VI. 6. Spolupráce s jinými organizacemi

HOZÁK Jan: spolupráce na nové expozici v rodném domě Františka Křižíka v Plánici (s ing. Janem Mikešem z FEL ČVUT Praha (expozice otevřena 25. června 2010).

SEKYRKOVÁ Milada: spolupráce s Muzeem skla a bižuterie v Jablonci n. Nisou – příprava podkladů pro sborník o Dominiku Biemannovi.

SEKYRKOVÁ Milada: spolupráce s Historickým ústavem AV ČR, hesla do Biografického slovníku.

VI. 7. Členství ve vědeckých a kulturních institucích, organizacích apod.

HOZÁK Jan: Česká archivní společnost (sekce specializovaných archivů), Společnost Františka Křižíka.

VÁCHA Zdeněk: Česká archivní společnost (sekce specializovaných archivů), Rozšířená pracovní skupina pro přípravu návrhu nových základních pravidel pro zpracování archivního materiálu (Odbor AS MV ČR).